

Mårbu turisthyttes historie

Av: Anne Gallefos Wollertsen

Tenk deg tilbake til tida før 1917 – til tida før den store Mår-demningen ble bygd. Elva fra Kosadalen og Hette rant over tuftene der Måru turisthytte nå ligger. Vadestedet for Søndre Nordmannsslepa lå her. Og her er det gjort funn fra Steinalderen 4-5000 år f.Kr., og funn av mynter fra 16-1700-tallet.

Slepene på Hardangervidda var de viktigste ferdselsveiene for ca 1000 år siden, den gang Ynglingeætten samla Norge og bandt landsdelene sammen. Søndre Nordmannsslepa anes fremdeles i terrenget der den kommer ned draget fra Hette, passerer tomta til nåværende Mårbu og forsvinner opp åsen i retning Sønstevann. Mårbuvadet og Skartåkervollene, hvor hytta ligger, var naturlig stoppested. Her var godt beite og fiske, og stedet lå et par dagsmarsjer fra den store handelsplassen Sandbuvollene, hvor man møtte folk fra Store Nordmannsslepa og sørfra. På Sandbu var det nok mere liv og handel enn på Skartåkervollen, men også der var det både dans og handel. Danseplassen ligger rett inn for der båten legger til. Ta deg gjerne tid til en ekstra god kikk på bakken der, kanskje du finner spor etter «forna dar»...

Driften av turisthytte her startet med den gamle Maarboden, oppført i 1917. I 1922 overskjøttet Yngvar Lie og Julius Hvoslef sitt hus Maarboden, beliggende på Kristi og Sigrid Prestegaardens eiendom Skjortehavnen, til Skien – Telemarkens Turistforening.

De to første årene Mårbu (den opprinnelige) var i drift, var i 1923 og 1924. Dette er omtalt i Dnt-årbok 1924 på s.268 og i Dnt Årbok 1925 på s. 236, og også i Per Roger Lauritzen sin bok om Turisthyttene på Hardangervidda. Her fremgår det at den første som drev hytta var frk. Gro Strandrud, født i Tinn i 1897.

Det var neppe noen tilfeldighet at Gro Strandrud ble driver av hytta. Hennes far, Tore O. Strandrud, f. 1856, var siden 1908 grunneier ved Storodde, midtveis ved Mårvann, og bygde en hytte der i 1918 som familien fortsatt eier. På 1920 tallet oppholdt storfamilien, som hadde flyttet til Christiania, seg der hele sommeren. Det er også nevnt en motorbåt med navnet " Hans" som fraktet turister på Mårvann inn til Mårbu. Denne ble kjørt av Gro Strandrud sin bror, Hans T. Strandrud, født i Tinn i 1903.

Visstnok var det grunnet motorproblemer ikke rare greiene. Motorbåten - en sjekte- ble senere åpenbart oppkalt etter ham.

Det var en avtale fra 1928 mellom Sigrid Prestegaarden og turistforeningen om gratis bruk av grunn mot at hun benyttet hytta 14 dager til de jegerne som hadde leid jaktrett. Motorbåten «Hans» ble anskaffet av Turistforeningen, og hyttebestyrer Sigrid forpliktet seg til å holde rutetidene på Mår med denne.

Sigrid kjøpte gamle Maarboden i 1930, båten fulgte nok med, og hun flyttet seterdriften ned fra Skortesetra og begynte privat turistkvarter kombinert med seterdrift. Men etter avtalen med Turistforeningen skulle hun holde turisthytta åpen i sesongen hvert år, fra 1. juli til 6. september. Det skulle være 6 senger til disposisjon, og turistforeningsmedlemmene skulle nyte de særrettigheter som medlemmene hadde. Jakthytta ligger der fremdeles, og kalles Gamle-Mår.

Etter krigen økte interessen for å gå i fjellet sterkt, og det ble – siden det i 1948 ble klarlagt at Mårbu lå i Buskerud - enighet om at turistforeningen i Drammen skulle bygge ny turisthytte ved Mår som erstatning for den avtalen Skien – Telemark hadde hatt. 20 mål på Skartåkervollen ble håndgitt av Georg Prestegården, med en forutsetning om at et av hans barn under ellers like vilkår skulle få

bestyre turisthytta. Men knapphet på materialer gjorde det vanskelig å bygge i etterkrigstiden. Imidlertid fikk turistforeningen kjøpt en brakke fra Måranleggene for kr.1,-, og fikk den fraktet opp til Mårdemningen. Men Buskerud fylkesforsyningsnemnd, kontoret for bygningsmaterialer, kunne ikke gi melding om byggeløyve før 1. mars 1955. Tegningene hadde da ligget klare i fem år, tomte var utgravd og byggmester forlengst engasjert. Innvielsen av den 36-sengers nye turisthytta fant sted 13. juli 1957. Bygget kostet kr. 235.985,-, og året etter ble det arrangert landsmøte for turistforeningene der.

Hytta ble fort kjent for god mat og godt stell. De første bestyrerne var Marie og Georg Prestegården, og fra 1960 Randi og Even Prestegården. Even, som hadde vært på Mårbu siden 1931, overtok driften av båten på Mår i 1949. Han kjøpte da en 21 fots motorbåt som ble skiftet ut i 1952 med en på 26 fot. Og i 1970 kom 27-foteren som fremdeles trafikkerer Mår, nå (2018) ført av Evens barnebarn. Den har for- og akterkabin og plass til 34 passasjerer. Før telefonens inntog, fant Even opp et smart system for å gi Randi et vink om hvor mange som kom til middag: Gikk båten på sørsida av fjorden, kom det få gjester. Gikk den midtfjords, betød det middels antall, og gikk den på nordsida kom det mange gjester.

Så ble det sak om grensen i på slutten av 1960-åra. I 1970 ble det avklart at Mårbu turisthytte ligger i Telemark, mens Gamle Mår ligger i Buskerud. Turistforeningen bygsler nå tomt av Mårfjell sameie og etterkommere av Gunhild Traen.

I 1994 ble det godkjent ei sikringsbu ved turisthytta som tjener som selvbetjeningshytta utenom betjent sesong. Arkitekt Robert Bjørka tegnet den slik at den står på påler for å hindre vinden å legge opp snø rundt. Dette har vist seg å fungere godt.

Randi og Even ga seg som bestyrere i 1998. I 1999 fungerte Merete Bekkeseth og Øyvind Brandsgård. Etter det var Leela M. Guenin bestyrer fram til 2003. Jan Tyssebotn og Brita Gjerde regjerte fra 2003, Tor Olav Røisgaard fra 2008, og Jan Petter Røisgaard tok over etter ham. Svein Arne Tyssebotn tok så over i 2015 (?).

I 2003 ble det investert ca 4,5 millioner i oppgradering av betjeningsfløyen, kjøkkenet, spisesalen, resepsjonsområdet og inngangspartiet. Prosjektleder var Knut Lande.

Kilder: - Artikkel av Søren W. Thorne i Drammens og Oplands Turistforenings (DNT Drammens og Omegn) årbok 1995. Der kan du lese mer om Mårboden og Mårbu.

- Terje Landsverk, tidligere daglig leder i DNT Drammen og Omegn.

- Hans A. Strandrud